

A szubszidiaritás elvének jelentősége a helyi önkormányzásban

Varga Ádám

A szubszidiaritás elvét a jogtudomány elsősorban az Európai Unió működésével és a különböző hatalmi szintek közötti hatáskörmegosztással összefüggésben vizsgálja, holott eredeti jelentéstartalma ennél lényegesen összetettebb. A szubszidiaritás katolikus társadalmi tanításban kiteljesedett felfogása nem egyszerűen a döntések lehető legalacsonyabb szintre telepítését követeli meg, hanem az egyén és a kisebb közösségek önállóságának tiszteletben tartását, valamint a magasabb szintű közösségek kiegészítő szerepét hangsúlyozza. A Quadragesimo anno enciklikában megfogalmazott elv a személyi méltóság, a szolidaritás és a közjó követelményeivel együtt értelmezhető: egyszerre korlátozza az indokolatlan beavatkozást, és alapozza meg a szükséges segítségnyújtás kötelezettségét. Érdeemes megvizsgálni e kiindulópontból a szubszidiaritás helyét a helyi önkormányzatiság alkotmányjogi és közigazgatási jogi alapelvei között. Különös figyelmet érdemel az elv normatív természete, a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájában való megjelenésére, valamint a decentralizációhoz, az autonómiához és a helyi demokráciához fűződő kapcsolata. Álláspontom szerint a szubszidiaritás nem pusztán a közfeladatok hatékony elosztásának szempontja, hanem a közhatalom gyakorlását korlátozó, a helyi közösségek döntési önállóságát igazoló rendezőelv is. A szubszidiaritás az önkormányzatiság különböző alapelveit összekapcsolva képes azok demokratikus tartalmát megerősíteni. Ebből következően a helyi közügyek meghatározása és a feladat- és hatáskörök telepítése nem tekinthető kizárólag államszervezési célszerűségi kérdésnek: a helyi közösségek autonómiájának korlátozása megfelelő igazolást igényel, miközben a magasabb közhatalmi szinteknek biztosítaniuk kell az önálló feladatellátás feltételeit.